

अर्खाटो अर्खारूप

नेपालाड पट्टको मूलकम अमूषीढान खाश्च
कीटाप-छ्योद्
अड्ख्या - ५

संवैधानिक संवाद केन्द्र
CENTRE FOR CONSTITUTIONAL DIALOGUE

संवैधानिक संवाद केन्द्र

येल्च

सम्बईठानीक सम्बाड् केन्डरा

पर्ईलो छ्यूक्च : २०६५ लेस्

मीरीक लोयाट् © सम्बईठानीक सम्बाड् केन्डराड् पट्ट लोयाट् जोगडीस्म ले । बाहासओ राहच ठगनओ रुपाड् सम्बईठानीक सम्बाड् केन्डराके हौटेऊ लाच डेम बेपार माजाट्च टरीकए ईसे कीटापओ भाक्को फेरी छ्यूक्के र/यावा उलठा जाट्के ह्योकले । होसे फेरी छ्यूक्च र/यावा उलठाओ काट् फ्याक् सम्बईठानीक सम्बाड् केन्डराके याहाके परीसले ।

खीका डूमच हट छाप्डीच

पीरीन्ट पोईन्ट पवलीसीड्, टीरीपोरेसोर, काठमाडओ ।

मीफाट् वारके यावा ईसे कीटापओ बाटी माकाड् याहाच ठगनाड् डूपमना जाट्नी

सम्बईठानीक सम्बाड् केन्डरा

सोम आँटी, अल्फावेटा कम्पेलेक्स, मीनाम बानेसोर, काठमाडओ

टेलीफोन नं. ९७७-१-४७८५४६६ / ४७८५४८६ / ४७८५९९८

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेबसाईट : www.ccd.org.np

सखारौ सवारुप

५

सस्त्रारो स्रारुड	१
चीनुडीररकु	१
डररररररररर	१
आररररररररर हट सीरररररररर	३
लुकररररररररर सस्त्रारो कीसीडु	३
नेडरर २ सरररर रीरी	५
सडुडीररररररररररररररर रररर ररररररररर रीररररररर	६
सडुडीररररररररररररररर	७
नीसुकरररर	ॢ

संस्कारो स्वरूप

चीन्डीटाक्

मीनाम सम्वीढान मारफाट नेपालए कूढीन्च स्वरूपो संस्कार लाके आपरीसए ? ईसई बारेआइ कूडीक् लख भरमी डररो वीचार लामो डूमो ले । टर कूडीक् लख डेहांड होटना अलमडीसूम ले । नेपाले कूढीन्च संस्कार छान्डीके आपरीसे ?

सन्साराइ करीब नीस सय कीसीमऊ राजनीटीक् ठीटी अस्टीद्वाइ ले र पट्ट ठीटीओ मे-मेल्लाओ सेहच बीसेसटाको हट गूनको ले ।

खयाकूइ गीरीक् डारसानीक्कोए संस्कारकोके राजटन्टराट्मक्, कूलीन्टन्टराट्मक्, लीसबेबासठाट्मक्, नीराइकूस, अल्पटन्टराट्मक् हट लोकटन्टराट्मक् ढीन्च ठरठराऊ बर्गाइ पूड्म लेआ । संस्कारो स्वरूप एकाट्मक् आले याबा गूमसठाट्मक्, लोकटन्टीरीक् आले याबा टानासाही डेचो आढारइ लीसो भाक्च जाट्के हयोक्ले । लोकटन्टीरीक् ठीटी भीटीरीक् र ढलीइ कीसीमऊ स्वरूपको ले । कूनई ठीटी भीटीरीक् सम्सडके ढलीइ लोयाट् याहाच छान्ले र हूडीन्च ठीटीके सम्सडीय ठीटी डेले डेहांड अस्काट् ठीटीआइ परट्याछ्य नीरवाचीट् रास्टपटीके ढलीइ लोयाट् याहाच छान्ले र होसेके रास्टपटीय ठीटी डेचीसले । सम्सडीय हट रास्टपटीय ठीटीओ मीस्याको डलो अनुसार (डलकूइ सडखया), नीरवाचन् ठीटी, परकीरीटीक् सोरोटो डीन्च अनसार हट नागरीक गुईयाओ भूमीका ढीन्च अरु पछ्याकूइ आढारइ फारक् फारक् छान्के हयोक्ले ।

सामान्याटए, रास्टपटीय, सम्सडीय याबा मोल्च ठीटी मड्हे कूसे ठीटी अपनाडीकम ले डेचो बाट् सम्वीढानाइ छयाङ्ग कठा सेटाक्च माछान्ले । पट्ट सम्वीढानए संस्कारो ठरठराऊ आँड्को माज्भाइ मेल्लाऊ कीसीमऊ टोक्डीच बोरोबोरो ढाँचा खास्च छान्ले र होसेई नूनलाक मट्टई होसेई सम्वीढानए कूसई पक्का स्वरूप लामो ले डेचो बाटओ बर्गीकरन राजनीटी सास्टीरीकोए जाट्ले । मीनाम सम्वीढानो मीरीक् टयार जाट्के मेसोआइ काट् ढाँचा याबा अस्काट् ढाँचो वीचाइ छान्डीके परीचीसले डेचो अनीवारय माछान्ले । चूनाऊटी च गूमसठाऊ बाटी खाट्च बेबासठा चीन्डीक्के र होसेए गूमसठाऊ बाटी छयाङ्ग र खाट्च लोयाटो बेबासठा जाट्के आले । लीसो बाटी ढलीइ समेह डूच खनून्ड, गुईयँओ सेहच अवासठा, सेहच सासन हट वीढीओ सासन ढीन्च राजनीटीक् मीस्याकूइ परट्याभूटी जाट्के छान्डीच परकीरीयो लछ्या छान्के परीसले ।

संकटाइ परीस्च याबा मीघया आसठाइ लेचो लीसकूइ लोङ्क सेहेमो जाट्के बाटी बेस्सरी बल्लीयो संस्कार चाहीडीसले डेचो टाऊल्डीक्के सेन् सेन् जाट्चीसले टर कूढीन्च सम्वईढानीक् बेबासठाईइ बल्लीयो संस्कार डीन्ले डेचो बाट् छयाङ्ग माले । काट् अढीकारीयाड न (ऊढारनो बाटी रास्टपटी) जम्मई सम्वईढानीक् साकटी आरकूमके डेचो

बल्लियो हट फेसच सासन बेवास्था ठपनो परत्याभूटी माहाले । अर्भई, कार्यापालीकाइ जम्मई सकटी डाच लीस (अढी-रास्टपटी ठीटी) सामानयाटए नीराइकूस छान्च छान्ले । कूडीकलख लीस पूनकेलाक् छान्ले र भरमीकूइ कल्यानाइ केन्डीरीट माछान्ले । आस्काटपट्टी, ठरठराऊ डल वीचो बल्लियो राजनीटीक् पट्टो मन खाटम टूच चीजको सामाढनो बाटी डूस डीन्के मट्टई माहालेमो हेटईइ संखारके फेसच र जूवाप याहाके न परीसच न खास्के ह्योकले ।

पटीभासुको

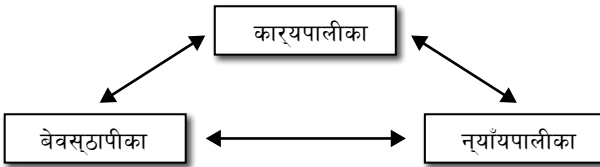
संखारो आमान्या कीसीमको	
<p>ठाजटवट्टा (पूना/अमूर्धईदानीक्)</p> <p>लीस मूखयो रुपाइ लेचो काट भरमीके पट्ट डखीन् कराइच सकटी याहामो होस्के लीसो अस्काट जम्मई गूमसठाकोईइ आलाक् डाचीसच काट कीसीमऊ संखार ।</p> <p>बंसानूगट सासन ईचेओ काट बीसेसटा न आले ,</p>	<p>गनालीस</p> <p>राजाए नेटीरीद्व माजाटच लीस ।</p>
<p>नीशाइकूस/टानासाही/काटडलीय</p> <p>होटाना लेच मेललाखट सासको हटाइ राजनीटीक सकटी छान्च संखार के नीरइकुस संखार डेचीसले ।</p> <p>जम्मई लोयाट मेल्लो अढीनाइ डाचो अढीनायक् वाडी सासक नई (उढारनो बाटी परम सकटी वाडी यावा नीराइकूस) टानासाही संखार आले ।</p> <p>काट डलए संखार खास्के सासन ठीटी लेचो लीसके काट डलीए लीस डेचीसले । ईसे बेवास्थाइ आसकाट कुनई डलके नीरवाचनाइ भाक् लाके माहेके र कानूनी रुपाइ सकटी डीन्के ठगनई र टूचो छान्ले ।</p>	<p>लोकटवट्टा</p> <p>फूक्काफाल नीरवाचन ठीटी भीटीरीक् पट्टए डाहाँमो यावा माडाहाँमो रुपाइ जन्टाके सकटी याहाके जाटच संखारो काट कीसीमऊ लोकटनटरा आले । लोकटनटरा बाटी आइगेरेजीआइ लाच जाटच डाक् 'डेमोकेरेसी' गीरीक् डाकाइ 'जनटो संखार' जानाडीक्च डाक् डेमोकरायसीयाईइ वनडीसच आले । टीसीनीइ छीनीइ लोकटनटराइ राजनीटीक् वाहूलवाड, भरमीओ लोयाट हट वीढीऊ सासन ढीन्च आस्काट गूनाटमाक् बीसेसटाको र छान्के परीसच आसा जाटले ।</p>
<p>एकाटमाक् लीस</p> <p>लीसके काट ईकाईओ रुपाइ सासन जाटचीसच हट ढेनामूइ संखाराइ सकटी ठूपरीक्च लीसके एकाट माक् लीस डेचीसले । ईढीन्च लीसाइ राजनीटीक् सकटी माक्कू टहको, लीसो, छेटीरीए यावा ईसठानीय चूनडीसच साभाको, गभरनरको हट नगर परमूखकोके याहाके ह्योकच छान्चीसले (नीछेपीट संखार) तर होता जाटम नीछेपीट लोयाटके लेटके मूख्या लोयाट ढेनामूइ संखारए डाच छान्ले ।</p>	<p>गूमसठाऊ लीस</p> <p>ढेनामूइ (गूमसठाऊ) संखाराईइ काट ठोआइ मोलक्च चेटटर रुपाइ स्वासासीट लीसको यावा लग्गाको लेचो लीस गूमसठाऊ लीस आले । गूमसठाइ गूमसठाऊ ईकाईकूइ स्वासासन जाटके लोयाटके सम्वीढानाइ बीसेस रुपाइ परत्याभूटी जाटच छान्ले र ढेनामूइ संखारे काट पछ्यो रुपाइ ईस्के मामनडीकके माडीनले ।</p>

<p>धहूमटो अश्याट</p> <p>'जूचोकए जममई डीनके' सीढान्टाइ टोइच नीरवाचन् ठीटीके मान्डीके काट परकारो सरखारके बहूमटो सरखार डेचीसले । पट्ट डेखीन् ऊसोरो बहूमटीय परनाली अठावा पहीलो छान्चए जूके बेवासठाइ नीरवाचन छेट्टराइ जूचयो बहूमट छान्के परीस्के खाँचो ढरी र माछान्ले ।</p>	<p>अहमटीओ अश्याट</p> <p>हयोकार समम कराइच राजनीटीक् डलके मोलकाकके हट होसेकोके ह्यान याहाके नीठयान् परीकीरीया समरचना सहमटीओ लोकटन्टरो वीसेसटा आले । सहमटीओ लोकटन्टरो आस्काट वीसेसटा राजनीटीक् मूडडा नीठयान् हटई नीठयान् परीकीरीया नीसाइ रा बडडो भरमीओ टूमचीसम आले । ईसेए ढलीइ लख बोरोबोर परटीढीट्व लेचो नीरवाचन् ठीटीआइ टोइचीसच छान्ले ।</p>
---	---

आढारभूट अवढारना हट सीढान्टाको

लोकटन्टीरीक् सरखारो वीसेसटा डेचो सरखारो सोम अइग कार्यापालीका, बेवासठापीका हट न्याँपालीका माभू सकटी पूइचीसच आले । रोकडीकके हट बोरोवार डाचओ ठीटीओ रुपाड इ ईसे चीन्डीसले । टर सकटीओ पट्ट पूइच छान्च यावा सकटी पूइचओ पट्ट खाँचो छान्च कूसई र लोकटन्टीरीक् ठीटी असटीट्वाइ माछान्ले । ईसे सकटी पूइचओ सम्वन्ढाइ सम्वीढानइ ठोरई मट्टई छ्याइग डेचो छान्ले र ठरठराऊ सम्वईढानीक् अइगको अठावा कार्यापालीका, बेवासठापीका हट न्याँपालीका माज्भाओ सम्वन्ढो वीस्लेसनईइ ईस्के डाहाँके हयोक्ले । सकटी पूइचीसचओ ढमक र टरीका ईसटर लीस पीचछे फाराक् छान्के हयोक्ले ।

समसदीय लोकटन्टराइ भीन्डई सकटी पूइच माछान्ले । कार्याकारीओ छान्डीक् बीढायीकाईइ जाटचीसले । ईढीन्च ठीटीआइ सरखार हट परसासन (कार्याकारी अइग) समसडए पास जाट्च कानूनो न मन्ह्याइ डूमो यावा होच्यो आढाराइ काम जाट्के डेहाँइ बाडडे छान्ले । कार्याकारी हट बीढायीका अइग नीककए खेरेप रुपाइ जोरीसच छान्ल्या र समसडीय ठीटीआइ न्याँपालीका डेहाँइ ढलीइ लख फूक्काफाल छान्ले ।

लोकटन्टीरीक् अश्याटो कीसीम्

मे-मेल्लो ढेनामूइ कार्यालयकोआइ वाढीक्च सापेछीक् लोयाट्कू आढाराइ सरखारो लोकटन्टीरीक् स्वारुपको माज्भाइ ठप आस्काट फाराक् फाराक् डीनके हयोक्ले । पट्ट डेखीन्

आम ठीटीको सम्सडीय ठीटी र रास्टपटीय ठीटी आले र ईसे नीस ठीटी बीच ढलीङ् भीन्नाटाको ले । गुमसठाऊ हट एकाटमक् लीसको नीसाङ् र भीन्ना भीन्नई नीरवाचन् ठीटीओ आढाराङ् रास्टपटीय हट सम्सडीय ठीटीको अस्टीट्वाङ् लेमो ले ।

सम्सडीय सासन ठीटी छीनीकओ संसाराङ् टमास् ढलीङ् लाठाङ् लेचो सासन ठीटी आले । ईसे ठीटीआङ् परढान मन्टीरी सासन मूख्या छान्ले र संस्कारो नीटी बारे सल्लाहा याहाके मन्टीरी परीसडो अढेछयाटाङ् होचेए न जाटले । परढान मन्टीरीओ नीरवाचन् सम्सडे ढलीङ् लख बहुमटो आढाराङ् जाट्चीस्ले । संस्कार सम्सङ्लाक् पट्टको खाट्म जीम्मा छान्ले डेहाँङ् सट्टाङ् इके वाटी संस्कार सम्सडो वीस्वास् डीभोरो रुपाङ् डीन्मो इके परीस्ले । वीढायीका मेल्ला रा बहुङ्लीय ठीटीओ आढाराङ् होरच भोटारी लोयाटईङ् नीरवाचीट् छान्के जाटले । परढान मन्टीरी लख मन्टीरीको रा सामन्याटए सम्सडो गीर्राहाको न छान्ले । सम्सडीय ठीटीआङ् रास्ताढेछ्याओ भूमीका मूख्याटए: आलाङ्कारीक् छान्ले (राजा याबा वीढायीकाकोए नीरवाचीट् रास्टपटी) । सम्सडीय ठीटीओ संस्कार लेचो लीसाङ् राजनीटीक् सक्ठी परढान मन्टीरीओ नेटीरट्वाङ् लेचो मन्टीरी परीसडो हूटाङ् नई इचीस्ले । एकडम छयापाङ् लेचो आस्काट् लोकटान्ठीरीक् सासकीय स्वारूप रास्टपटीय सासन ठीटी आले । ईसे ठीटीआङ् लीस र संस्कारो अढेछयाटा जाट्के कार्याकारी रास्टपटी जनटई परट्याछे रुपाङ् नीरवाचीट् छान्ले । रास्टपटीके आसाढारन परीसठीआङ् वीढायीकाए बाडाको डोस् याहाके परीकीरीया बाहीक् कूसई कीसीमए र हट्डीके माह्योकले । होच्यो समबईढानीक् समेह सामान्याटए वूली लेस् हूँडा साट् लेस् सम्माऊ छान्ले । ईडीन्च ठीटी भीटीरीक् कूडीक्लख लीसाङ् रास्टपटी पडाङ् बाहाली छान्के डीन्के पडावढीओ संख्या टोकडीच छान्ले । रास्टपटी मेल्ल मेल्ला जाक्च मेल्लो मन्टीरी मन्डलो कोही गीर्राहा (मन्टीरीको, सचीवको) नीयूक्टी जाट्च छान्ले । चेट्टर नीयूक्टीके डेहाँङ् सम्सडीय सूनूवाईए पारीट् जाट्के परीस्च छान्के ह्योकले । मन्टीरी परीसडो जम्मई गीर्राहा रास्टपटीलाक् ऊट्टरडायी छान्लयाक् रा सामान्याटए सम्सङ् पर्टी र जूवाप याहाके बाहाचो छान्ले । ईसेके सम्सडीए नीगारानीओ रुपाङ् लाचीस्ले ।

चेट्टर लीसकोए अरु-रास्टपटीय ठीटी अपनाडीक्म ले । ईडीन्च ठीटीआङ् रास्टपटीके जनटए आमनीरवाचनो लामाईङ् पट्टए डाँहाचो रुपाङ् चूनडीकले । रास्टपटीए सम्सडाङ् कराङ्च बहुमट लेचो डलीङ् परढान मन्टीरी नीयूक्टी जाटले । संस्कारो अरु गीर्राहाकूङ् नीयूक्टी परढान मन्टीरीओ सीफारीसाङ् रास्टपटीए जाटले । रास्टपटी हट परढान मन्टीरी नीसए रा लीसो याको राजनीटीक जीवनाङ् महटोपूरना भूमीका नीरवाह जाट्म इचो छान्ले । होसेकूङ् वीचाङ् सक्ठी पूङ्चो मेसोआङ् ठरठराऊ लीसाङ् भीन्डई भीन्डई कीसीमऊ छयाप डीन्चीस्ले । चेट्टर अरु-रास्टपटीय ठीटीआङ् मन्टीरी परीसडो वईठाको अढेछयाटा रास्टपटीए जाट्चीस्ले । मन्टीरी परीसडाए नीठयान् जाट्च अढ्याडेस् याबा कार्याकारी नीठयान्को रास्टपटीए नई जारी जाटले । सम्सडो हटई रास्टपटीकठा र कानून खास्के लोयाट् छान्ले । रास्टपटीए सम्सङ्के याबा समबईढानीक् अडालट्के कूसई रा आईन टक्नीङ् फेरी वीचार जाट्के ग्वारीकके ह्योकले ।

होटाना, सीटीमीटी माडीन्च हट कूलाक कूलाक रुपाइ मट्टई अपनाडीक्च आरढा-सम्सडीय ठीटीआइ लीसो मीचूट कारयाकारी सकटी चेट्टर गीरराहाको लेचो गूमसठाऊ परीसडकठा छान्ले । होसे गीरराहाको मड्ठे काट जनाके रास्टपटीओ रुपाइ चून्डीक्च छान्ले तर रास्टपटीओ रुपाइ होच्यो कूनई बीसेस् लोयाट् माछान्ले गूमसठाऊ परीसडो जम्मई गीरराहाको काट् आस्काट् कठ बोरोबोर छान्ले । आम नीरवाचन नूनलाक् सम्सडो नीसरा सडनो काजूट् बईठक् डूमो गूमसठाऊ परीसडो नीरवाचन जाट्चीसले ।

नेपाल २ शासन ठीटी

ईटीहाँसीक रुपाइ नेपालो सासनो स्वारूप खास् जाट्म राजटन्टराट्मक र एकाट्मक लेमो ले । बी.सं. १८२५ साइ नेपालो काजूट् छान्नई ईलाक् चेट्टर समेह अघेर सम्म नेपालाइ साहा बँसाए सासन केट्म ल्या । बी.स. १९०३ नई हूँडा २००७ लेस् सम्म नेपालाइ राना जाहानो परढान मन्टीरीकोए साहा राजाकोके मीयारमीन् मट्टईओ नीसठा टानाकमो जम्मई लोयाट् मेक्कूइ हूटाइ लामो जाहानीया सासन केट्मो ल्या । २००७ लेसाइ राजो हूटाइ सट्टो सकटी लेट्नाखीन् राजाए राजनीटीक् डलो सीराकूइ डूसार्इइ सासन आर्कूमके ठाल्मो ल्या । २०१५ लेसाइ राजाए मीनाम सम्बीढान लाईडीकम पईलो परजाटान्टीरीक् नीरवाचन आयोजना जाट्चीसम् ल्या । नीरवाचनाइ जूचो नेपाली काँगरेसए सरखार खास्के जाटा र होसेई डलो सीरा २०१७ लेस् सम्म परढान मन्टीरी डूआ । होसे लेस् राजाए सम्सडीय परजाटन्टराके माहयोक्च डेमो सेटाकम् सरखार माटाका । होचेए नीरडलीय पन्चायटी वेबासठो मीलाम छयूकम मीनाम सम्बीढान लाईडीकमो याहा । होसे वेबासठाइ राजो काम कराइच खासाकमो ल्या र कारयाकारी, बीढायीकी हट न्यायीक् जाट्मो जम्मई सकटीओ सोरोट् होस्याइ ना ल्या ।

२०४६ सालाइ लोइचो जनआन्डोलनए राजो बँसाके सम्बईढानीक सूढार मान्डीकके वीन्मो बहूडलीय सम्सडीय वेबासठा लाईडीकके बाड्डे पारीका । २०४८ लेस् बईसाख् २९ गट्या नेपालाइ नीसरा सम्सडीय नीरवाचन भेटाका । सम्बीढानए जोगार याहाच संकटकालीन् लोयाट् बाढीकमो राजा ज्ञानेन्द्रराए २०६१ लेस् माघा १९ गट्या सरखार फूसमो जम्मई कारयाकारी लोयाट् मेनो हूटाइ लानाखीन् हटई माओवाडी आन्डोलान्के वीकामूइ जाट्के संकटकालीन् ईसठीटी मूट्के जाटा । २०६२ लेस् चईटाक् र २०६३ लेस् बईसाखाइ काठमान्डोआइ छान्च कराइच हड्डाल हट लामा परडरसनकोए राजाके सम्सड् फेरी सोट्के बाड्डे पारीया । साटडलीय मूक्रीस्माए सरखारो नीयान्तरन् मेल्ल्हा हूटाइ लामो राजालाकीइ ढलीइ लख लोयाट् स्याटा ।

२०६३ लेस् माघ १ गट्या नूनलाक् नेपाल मीघया सम्बीढान भीटीरीक् काट् सडानाट्मक वेबासठापीका सम्सड्ईइ सासीट् छान्मो ले । सूरु छान्च रुपाइ होसे सम्बीढानए राजाइ जोगार लेचो कूडीकलख लोयाट् मीघया परढान मन्टीरीके याहामो ले । २०६४ लेस् पूस ९ गट्या सट्टाइ लेचो डल्को राजटन्टरा माटाकम् नेपालके गूमसठाऊ गनलीस मूट्के सहमत छान्म्या ।

होसे नीठयान्के मीनाम नीरवाचीट् सम्वीढानसाभाए २०६५ लेस् बईसाख् १५ गट्या ओपाचारीक् रुपाइ मानडीकमो ल्या । अघेरुइ राजा ज्ञानेन्डराए २०६५ लेस् जेठ २९ गट्या डरबार डासा । डा. रामबरन याडव २०६५ लेस् साऊन ८ गट्या नेपालो पईलो रास्टपटीओ रुपाइ नीरवाचीट् छाना र चाहँ होस्को मीनाम सम्वीढान माखासटारके बाटी मीनाम लीस मुखयो रुपाइले । ईटा जाटमो ना पूस्प कमल डाहाल 'परचन्ड' २०६५ लेस् साऊन ३१ गट्या गूमसठाऊ लोकटान्तीरीक् गनटान्तराट्मक् नेपालो पईलो परढान मन्टीरीओ रुपाइ नीरवाचीट् छाना । होसे बेलईइ हूँडा होस्कोए नेपालो मोलचीस्चो सरखारो अघीट्यारी जाटमोना ले ।

मीध्या सम्वीढानए ठपना जाटचो सरखारो स्वरूप चेट्टार सामन्या आरढा -रास्टपटीय टट्वा ढरीओ समसडीय ठीटीआले । ईसे सवारुपाइ कार्याकारी अइगो (मन्टीरी परीसड) लोयाट् ढलीइ रुपाइ महटोपूरना खासाकमो ले डेहाँ लोयाट् पूइके हट नीयन्टरन् हटई सन्टूलन् कठा राहच चेट्टार टट्वाको र अस्टीट्वाइ डूमो ले ।

सम्वीढानसाभाइ छलफलो घाटी छान्के ह्योक्चो चीसायाको

सम्वीढानसाभाइ कराइच बहस् छान्के ह्योक्चो बेस्सरी महटोपूरना वीसायाको मड्डे काट् मीनाम सासन ठीटीओ सइगठानाट्मक स्वारुप र आले । ईसे मेहोराइ माकाइ याहाच मूड्डाको कठ जोरीस्च मुख्या मूड्डाको नीठयान जाटके जरुली ले :

- » नेपालो ढेनामूइ याबा परान्तीय बाढीक्के बाटी कूडीन्च गूमसठा स्वारुप छान्डीक्के आपरीसईए - समसडीय, रास्टपटीय, मोलचीस्च याबा अरु कूनई कीसीमऊ ? नेपालो बाटी होसे ठीटीको मड्डे परटेक्को फाईडा हट वेफाईडाको ही ही छान्के ह्योक्ले ?
- » मोलचीस्च ठीटी छान्डीका डेहाँइ रास्टपटी हट परढान मन्टीरी बीचओ कार्याकारी सम्वन्हा कूडीन्चो छान्के परीस्ले याबा छान्डीक्चो गूमसठाऊ साँगा भीटीरीक् होसेको बीच सकटीओ बाँड्फाँड् कूटा जाटमो जाट्चीस्के आपरीसए ?
- » रास्टपटीय/परढान मन्टीरीओ चयन, होसेकूइ योगेता, पडावढी हट उट्टरडाथीट्द्व र पडाईइ छ्यूक्के आढारको ही ही जाटके आपरीसए ?
- » मन्टीरी परीसडो खासच ढमक, होस्के पट्टाको मोलच टरीकाको, मन्टरालयो पूइचो हट मन्टरालयको केट्के बाटी जरुली वेबासठाको ।
- » सम्वीढानाइ वेबासठा जाट्चीस्चो मन्टीरी परीसडो काम, कर्टब्या हट लोयाट् ही ही छान्के आपरीसए ?
- » सरखार, वेवसठापीका र न्याँपालीका बीचओ सम्वन्हा, नीयन्टरन हट सन्टूलन, लोयाटो पूइचो कूडीन्चो छान्के परीस्ले ?

- » सरखार हट बीसेस् सम्बर्द्धानीक नीकायकूड फूक्काफाल ठपना हट जोगार जाटके परीस्च जरुलीओ ओस्चर्डइ होसेको वीच कूडीन्चो कीसीमऊ सम्बन्ध छानके परीस्ले ?
- » लीसो सएन्त्या बलो ठपना, गूमसठा, केटके, नीयन्टरनो सम्बन्डाइ लीसो मूडडापी याबा सरखार मूडडापीओ (भीन्डा भीन्डई छाना डेहाँड) भूमीका हट उट्टरडायीद्व ।
- » ठेनामूड गूमसठाऊ सरखार, गूमसठाऊ ईकाईको हटई माकूड स्वासासनो वीचाइ पालोपालो सम्बन्ध, नीयन्टरन हट सन्टूलन ।

सम्बर्द्धानीक आस्काट्

नेपाले ठरठराऊ आस्काट्को बारे परीस्मो नेपालो मेहोराइ होसेकोए पारीक्के ह्योकचो परभाव हट सेहेमो खाट्च बारेआइ वीचार जाटके परीचीस्ले । लेचो मुख्या आस्काट्को हट परटेक ठीटीओ वीसेसटाकूड माकाइ याहाचीस्मो ले ।

आस्काट्को	सेहेचो पछ्या/फाईडाको	चूनाऊटीको
१) सम्सडीय सरखार	<ul style="list-style-type: none"> » लूपचो रुपाइ भाहाचो गूईयाँड कराइचो हट डीभोरो सरखार गयोहोके ह्योकच सम्भावाना » सम्सडो वीस्वास् भीसाकके परढान मन्टीरीके सेन्डेहाँक ड डासाकके ह्योकके सम्भावाना » मीनाम जनमटो बाटी परढान मन्टीरीए सेन्डेहाँक डा नीरवाचन् जाटके डेके ह्योकके सम्भावाना » गूमसठाऊ सरखाराइ अधीट्यारीको मारफाट् गूमसठाऊ ईकाईकूड बल्लीओ भूमीको सम्भावाना 	<ul style="list-style-type: none"> » भ्यूलूकटए मोल्चीस्च भाट्मो सरखार भ्यूलूके छान्मो डूके सम्भावाना » मामूली बहूमटए रा सरखार फूटके ह्योकके । » खेरेपूइ सम्बन्धो कारन सम्सड् सरखारलाक आलोचानाट्मक माछान्के ह्योकके सम्भावाना » पडईइ लोहोके वीरीहीमो सरखार मन कराकम नीटी हट कारकरम राकके माह्योकके सम्भावाना
२) कार्याकारी रास्टपटीय सरखार	<ul style="list-style-type: none"> » बेबासठापीकओ सामान्य बहूमटईइ रास्टपटीके लोहोके माह्योकके छान्चए कार्यापालीकओ कार्यावढी पकका, ईचेए जाट्मो कार्यकरमको कामाड् राकके बाटी एकनास् बाटावारन छान्के ह्योकले । » पट्टकोए भाक् लाके डीन्चो नीरवाचनए जन्टाकठो सम्बन्ध बड्डीके जाटले । 	<ul style="list-style-type: none"> » नीयन्टरन हट सन्टूलनो खाँचोए रास्टपटी नीराइकूस् छान्के ह्योकके जोखीम् » जम्मई होक् भीसाकमो रास्टपटीके लोहोके माह्योकके » कार्यापालीकओ नीयन्टरन हट सन्टूलनो खाँचो » मारच ठोरई संख्या लेचो जोलीकूड गीरराहा मुख्या कार्याकारीओ रुपाइ नीरवाचीट् छान्के ठोरई सम्भावाना

३) अर्द्धा- रास्टपटीय सर्खार	<ul style="list-style-type: none"> » रास्टपटीओ नीर्वाचन भोटारीकोईङ् र मन्टीरी परीसटो गठन वेवास्थापीकओ वीस्वासईङ् जाट्चीसले » मन्टीरी परीसटो गठन रास्टपटीलाकीङ् छान्ना डेहाँक् रा वेवास्थापीका पट्टी ऊट्टरडायी छान्ने । » रास्टपटी हट परदान मन्टीरी भीन्डई भीन्डई डलई छान्ना डेहाक् राजनीटीक् सहमटी ठपना छान्ने सम्भावना 	<ul style="list-style-type: none"> » परदान मन्टीरी भीन्डए डलो छान्ना डेहाँङ् रास्टपटी र परदान मन्टीरी बीच सहमटीयाङ् टाहाके डूखा छान्नेक ह्योकले । » काम, कर्टब्या हट लोयाट् पूङ्चो मेसोआङ् माखाट्के ह्योकले ।
४) अर्द्धा- सम्सडीय सर्खार	<ul style="list-style-type: none"> » गूमस्थाऊ परीसडए बहूलवाडी अधीट्यारी र पट्ट मोलचीसच नीठयान् ठीटी लाके » कार्कारीनी गीर्राहाको सम्सडाङ् टूमो मेल्लो वीचार डेके ह्योकले । 	<ul style="list-style-type: none"> » काटो अधीट्यारीओ जरुलीओ कारन नीम्सरो कार्याकारी » जार्चो, खरच्या, ढलीङ् समेह जेके » आट्टमा वीसवासो परास्टाव पास जाट्के माह्योकके हट बाडाको आभियोगो वेवस्था मालेचो कारन जूवाप याहाके वाटाङ् नीम्सरो

नीश्कर्त्ता

ढेनामाङ् याहाचो बूली गोटा आस्काट्कूङ् हटई होसे नामूनाकोआङ् टोङ्चो वीवीढटाको नेपालो बाटी वीचार जाट्के परीसचो खाट्चो लोक्त्नटीरीक् आस्काट्को आले । खाट्च छान्डीक् नेपालो राजनीटीक् रेवासो ईचेऊ जाक्माको र ईचेए ढान्नेक ह्योकचो छेमटा हटई फेसच रुपाङ् खासम डाके ह्योकके छेमटा कठ जोरीसच डेहाँ छान्नेक परीसले । होसे जम्मई आस्काटो टट्वको बारे वीचार जाट्मो होसेकोके नेपालो मीनाम गूमस्थाऊ नामूनाङ् मोलक्के बारे र वीचार जाट्के ह्योकले ।

ग्याचीश् - छ्योट् चाटे

सम्वीढान्सभाओ गीरराहको हट जाक्च पट्ट भरमीके सम्वीढान् खास्च मेसोआड छान्के न परीस्च वारच याटाक्के नई ईसे ग्याचीस छ्योटओ सूर आले । ईसे येलचको सम्वईढानीक मीफालवारे कूई र कीसीमई अघेर न टऊलडीच बिचारे रोकच वा बाट् डाच वा डेकेपाच मीमन् माहाँले । ईसे छ्योट् सड्यूकटा रास्टसङ्घीय वीकास कार्यकरम् (यूएनडीपी) ओ “नेपालाड पट्टको कठ मोल्म सम्वीढान् खास्के बाटी डूसके (एसपीसीवीएन) परीयोजनाऊ समन्व्याड नेपाली हट बहिरा लीसूड सम्वीढान वारचकूड गोस्याहारी ढान्डासचओ मीफाल आले ।

ईसे कीटापकोके चेक सेहटाक्के कुटछानार हट मीनू कूरा डाके बाटी खास् ग्वाहरीक्के जाट्चीस्ले । ढलीड भन्डारा ढलीड सेटाक्के (वाराक्के) वाड्डे लच मीग्योहए छलफलके सूहाँक्के ईसे येलचको चेषके ह्योका डेहाड नई मानड लाच सुर डीन्च छान्चीस्ले । डीन्च टीपनीको ओँस्म ईसे मार्च कीटापकूड मीनाम हटई अरू छ्योट् टयार जाट्के ह्योक्चीस्ले ।

ईसे छ्योट्के नेपालओ चेट्ठार मुख्य लीसो ढूटकोआड लेट्च मेहोराड ढेमूड सेहच टहड जाट्म डाके हट खेरेपूड ढूटओ ढलीड सङ्ख्यए वारच खाट्च डाक् बाढीक्के कूटा जाट्म छान्ले ढान्डास्के जाट्मले । डाकओ मीचीही ज्योरच हट खाट्च चलन वारे ठरठराऊ ढूटओ गूमसठाकूड मीघयाड नूनीड छलफल हट मीलाम घोमो वाट्को छान्के असाक् छान्के ह्योक्ले । सम्वईढानीक सम्वाड् केन्डरूड् ओँट होडीन्च मीलाम घोमो छान्च वाट्कोके कूसई र टरीकई छाय्ङ्ग पारीक्के माहाँले होसे ढूटकोके र मोल्मो ईसे ढान्डासड मोल्चीस्च र डूप्चऊ ढलीड डेनाड ढलीड लोडाके आले । लीसाड सम्वीढान् खास्चकठ वाट् खाट्च वीषय वसूट् वारे सम्वईढानीक सम्वाड् केन्डरईड टयार जाट्के पाच छ्योट् खट्म परीस्च वाहस्को काट छीस् ईसे मार्च कीटाप आले ।

सभासङ्को हटई ईसे बीषय वसूटूआड चासो डाच पट्ट भरमीकोके मूख्य सम्वईदानीक वीचार हट मूडडाकोआड मोलोकके ईसे छयोद् खट्म छीऊच येलचऊ सूर आले । छयोद् भीटीरीआड काट काटर कीटाप नेपालाड डाक्च मूख्य दूटको (नेपाली, मईठीली, भोजपूरी, ठारू, मगर, टामाड, नेवार) र अङ्गोरेजी दूटाड डीनले । ईसे परीसूच बाहसूको सेके ड डीनाक्चले हटई ईसेकोके अनलाईन नाड र डामेले ।

पहीलो चरनाड ईसे येलच छयोटाड मोलोकच बीसया वसूटूको ईटा ले : लीस र ढरम, नेपालाड सङ्घीयटा, आढारभूट भरमीयो लोयाट, आडीबासी जनजाटीओ लोयाट, अल्पसङ्ख्यककूड लोयाट, सरखारऊ परनालीको, फूकका फाल नयाँपालीका, सठानीय सवायट्ट सासन, बीभीडटा र सामाजीक समावेसीकरन, सहभागीतामूलक सम्वीढान खासूच मेसो ।

सम्वईदानीक सम्वान् केन्द्रा

सोम आँटी, अल्फाबेटा कम्प्लेक्स, मीनाम वानेसोर, काठमाडओ

टेलीफोन नं. ९७७-१-४७८५४६६/४७८५४८६/४७८५९९८

ई-मेल : info@ccd.org.np

वेबसाइट : www.ccd.org.np

